

Отримано: 20 серпня 2021 року

Прорецензовано: 6 вересня 2021 року

Прийнято до друку: 20 вересня 2021 року

e-mail: storchak.oleg@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2021-11(79)-144-147

Сторчак О. Г. Понятійний компонент концепту *Application*. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острого: Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 11(79). С. 144–147.

УДК: 811.111'42

Сторчак Олег Григорович,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Харківський національний університет радіоелектроніки

ПОНЯТІЙНИЙ КОМПОНЕНТ КОНЦЕПТУ *APPLICATION*

У цьому дослідженні проведено наукову розвідку понятійного компоненту концепту *APPLICATION* в сучасному англомовному дискурсі. Концепт є параметричним, специфічним і регулятивним. Протягом п'ятидесяти років він збагатився п'ятьма когнітивними ознаками, а ключове ім'я **application** в значеннях «комп'ютерний додаток» і «комп'ютерна програма» скоротилося до **app**. Структура понятійного компонента концепту *APPLICATION* складається з ядра і двох шарів. Ядро містить етимологічно мотивовану когнітивну ознаку «нанесення чого-небудь на що-небудь це». Перший шар містить шість когнітивних ознак.

Ключові слова: дискурс, концепт *APPLICATION*, понятійний компонент, ядро, шар.

Oleg Storchak,

PhD in Philology, Associate Professor of Foreign Languages Department,
Kharkiv National University of Radioelectronics

CONCEPTUAL COMPONENT OF THE CONCEPT OF *APPLICATION*

This paper deals with the conceptual component of the concept *APPLICATION* in the contemporary English discourse. This concept is parametric, specific and regulatory. It has enriched its content with five cognitive markers. At the end of the 20th century another word **app**, a shortened version of the key name **application**, was introduced to objectify the meanings “a piece of software” and “a program”. The structure of the conceptual component consists of a core and two layers. The core contains the etymologically motivated cognitive marker “the bringing of something to bear on something else”. The first layer contains six cognitive markers “a piece of software, a program designed to do a particular job”, “the practical use of something, especially a theory, discovery, etc.”, “a formal request for something”, “an act of putting or spreading something onto something else”, “the act of making a rule, etc. operate or become effective” and “determination to work hard at something, great effort”. The second layer has the cognitive markers of the concepts whose names either have the word **application** in their definitions (social network) or are synonyms (applicability, etc.), antonyms, names of mobile applications and platforms.

Key words: discourse, concept *APPLICATION*, conceptual component, core, layer.

В останні десятиліття в англійській мові спостерігається тенденція до інтенсивного проникнення лексичних одиниць, уживаних в області інформаційних технологій, в інші сфери життєдіяльності, і навпаки, лексичні одиниці запозичаються з повсякденного життя для позначення понять в області інформаційних технологій. Однієї з таких лексичних одиниць є іменник *application*.

Метою цього дослідження є розробка концептуальної кваліфікації лексеми *application* і проведення наукової розвідки концепту *APPLICATION* у синхронічному й діахронічному аспектах в англомовному дискурсі. **Об'єктом** дослідження є концепт *APPLICATION* у сучасних англомовних дискурсах. **Предметом** дослідження виступають когнітивні ознаки, що становлять понятійний компонент концепту *APPLICATION*. **Актуальність** дослідження обумовлена збільшенням частотності вживання лексеми *application* і її похідної *app* в англомовних текстах, що свідчить про зростання ролі цих мовних одиниць як у пізнавальних процесах, так і в процесах категоризації дійсності.

Матеріалом дослідження є англійські тексти технічного, наукового, освітнього, офіційно-ділового, публіцистичного й військового дискурсів. Ці тексти в різній мірі пов'язані з інформаційними технологіями й опубліковані протягом останніх десяти років.

Методами дослідження є етимологічний, семасіологічний, компонентний, когнітивний, концептуальний, контекстуальний і конструктивний аналіз. Використовуються також загальнонаукові методи аналізу, синтезу, порівняння й моделювання.

Понятійний компонент концепту *APPLICATION* розглянуто у роботах Ганса-Георга Гадамера, Дитріха Буссе, Натана Хеллмана, Пилипа Л. Сміта й ін. Гадамер досліджує застосування (*application*) юридичного тексту до конкретних судових справ [6]. Дитріх Буссе аналізує герменевтичний концепт *APPLICATION* у рамках лінгвістичної теорії для інтерпретації юридичних текстів [5, р. 239]. Натан Хеллман і Пилип Л. Сміт вивчають концепт *APPLICATION* з філософських позицій для розв'язання проблеми співвідношення теорії й практики [7, р. 766]. У вітчизняній лінгвістиці цьому концепту поки не приділяється належна увага.

Понятійний аналіз концепту *APPLICATION* полягає у виявленні конститутивних ознак концепту на основі словникових дефініцій, а також його системних кореляцій, тобто, частиною якого родового концепту він є, які субконцепти включає й з якими однопорядковими концептами взаємодіє. Аналіз понятійних (етимологічних, дефініційних, лексичних, синонімічних, антонімічних, логічних) характеристик концепту *APPLICATION* спрямовано на виявлення його істотних ознак, закріплених в етимологічних, тлумачних, синонімічних, антонімічних словниках і тезаурусах, установлення їх системних зв'язків між собою та з близькими ментальними утвореннями.

Аналіз досліджень в галузі когнітивної лінгвістики дозволив О. В. Кравченко зробити висновок про те, що проблема визначення концепту повинна розглядатися як проблема визначення емпіричної сутності позначеного цим терміном явища, яке стає доступним для аналізу завдяки мові, але не є власне мовним феноменом у традиційному розумінні мови як кодової

системи комунікації. “Як структура живого знання, концепт із необхідністю повинен поєднувати в собі всі аспекти когнітивної діяльності людини, тому в ньому є присутнім і перцептивна (включаючи емоційну), і сенсомоторна, і мовна складові. Саме із цієї причини які-небудь висновки про структуру концепту і його характеристики, отримані в результаті аналізу тільки лише семантичного аналізу мовних одиниць і структур, не можуть дати уявлення про дійсну будову концепту як оперативної одиниці свідомості” [1, с. 121].

Вивчення етимології іменника *application*, що об'єктивує однойменний концепт, дозволяє виявити первинну семантику слова й історичні зміни в структурі його значень, простежити розвиток цих значень, визначити причини їх формування і шляхи реалізації нових смислів у мові. Попередні засвідчені значення надають можливість простежити за ступенем близькості значень у межах однієї лексеми. Етимологія слова *application* прослідковується в англійській мові з початку 15-го століття, коли це слово мало значення “*the bringing of something to bear on something else*”/ «нанесення чого-небудь на що-небудь ще». Це слово прийшло в англійську мову зі старофранцузької, де *applicatio(n-)* зафіксовано в 14-му столітті, а в старофранцузьку – з латинської мови, де *applicare* мало значення “*fold, fasten to*”, *ad- ‘to’ + plicare ‘to fold’* [10]. Латинське слово *applicacionem* (у називному відмінку *applicatio*) “*a joining to, an attaching oneself to; relation of a client to a patron*” є іменником, створеним від дієприкметника минулого часу дієслова *applicare* “*attach to, join, connect*” (від кореня **plek-* “*to plait*” протоіндоєвропейської мови) [9]. Слово *misapplication* у значенні “*a wrong or false application*”/ «неправильне застосування» зафіксовано приблизно в 1600-х роках. Префікс *mis-* у дієсловах і іменниках має значення “*bad, wrong, badly, wrongly*”. Лексема *application* збагачувалася в англійській мові новими значеннями. Так, значення “*sincere hard effort*” датується приблизно 1600-м роком. Значення “*a formal request to be hired for a job or paid position*” зафіксовано в 1851 році. В галузі інформаційних технологій значення “*program designed to carry out specific tasks or solve specific problems within a larger system*” датується 1969-м роком. Словосполучення *application program* стало передаватися формою *application*. Слово *app* у функції іменника зафіксовано в текстах з інформаційних технологій в 1992 році як скорочена форма слова *application*. В 1995 році зафіксована зменшувальна форма *applet*. Іменник *applet* складається із двох частин *app (application) + -let*, де *-let* є суфіксом зі значенням “*small, not very important*”. Отже, лексема *application* є успадкованою й мотивованою з погляду лексикографічної історії: її першооснову становить значення «нанесення чого-небудь на що-небудь ще». Первинне значення мотивоване матеріальною сферою життєдіяльності.

В словнику *Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English* надано семантичні ознаки лексеми *application* як іменника: 1) *a formal (often written) request for something, such as a job, permission to do something or a place at college or university*; 2) *the practical use of something, especially a theory, discovery, etc.*; 3) *an act of putting or spreading something, such as paint or medical creams, onto something else*; 4) *the act of making a rule, etc. operate or become effective*; 5) *a program designed to do a particular job; a piece of software*; 6) *determination to work hard at something; great effort* [10, p. 62].

В електронному словнику *ABBYY Lingvo x5* наведено такі значення лексеми *application*: 1) прохання, заява, форма заяви; 2) застосування, використання, уживання; додаток; 3) прикладання, накладання; нанесення; 4) *mat.* накладення; 5) компрес; 6) аплікація; 7) застосування (ліки); 8) старанність, старання, ретельність; 9) *інформ.* прикладна програма, пакет, додаток [4].

Іменник *app* має два значення: 1) *a piece of software that you can download to a device such as a smartphone or tablet, for example to look up information or to play a game*; 2) *a program designed to do a particular job; a piece of software* [10, p. 60.]. Ці значення співпадають зі значенням (5) лексеми *application*.

Іменник *applet (application and -let)* у своєму значенні “*a program that is run from within another program*” збігається зі значенням (5) лексеми *application*, тому цей іменник об'єктивує концепт у першому шарі. Якщо у ядрі концепт об'єктивується іменником *application*, то у першому шарі – іменниками *application, app* та *applet*.

Концепт має тришарову структуру, виражену понятійною, перцептивно-образною й ціннісною складовими [2, с. 21]. Понятійний компонент концепту представлено радіальною двошаровою структурою (див. Рис. 1) [3].

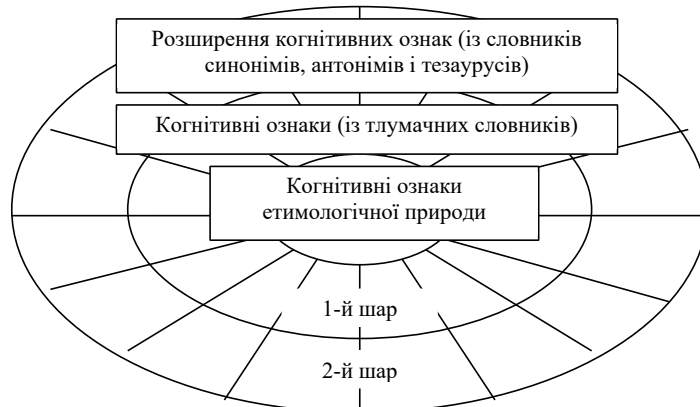

Рис. 1. Радіальна двошарова схема понятійного виміру концепта

Понятійний зміст концепту *APPLICATION* актуалізовано когнітивними ознаками ядра й двох шарів. Ядро концепту презентовано когнітивною ознакою, що ототожнюється з первинною етимологічною ознакою.

Виявлено номінативні одиниці, дефініції яких містять слово *application*, і номінативні одиниці, семантичні поля яких частково співпадають зі словом *application*. Наприклад, *social network – site or application through which users can communicate with each other by adding information, messages, images, etc. for others to see*; *applicability (to something) – the fact of being true or useful in a particular case or situation*) [10]. Такі номінативні одиниці належать до другого шару концепту *APPLICATION*.

У бінарній опозиції до семема *application* у значенні (2) “*the practical use of something*” перебуває лексема *misapplication*, що має значення “*the use of something for the wrong purpose or in the wrong way*”.

У класичній теорії значення, як вважає Дитріх Буссе, аспект *application/* «застосування» включений у поняття *extension/* «розширення» і *referencel/* «референція». “Додаток [*application*] – це просто ще одне слово для позначення того, що лінгвісти називають референцією [*reference*] або розширення [*extension*]” [5].

До концепту *APPLICATION* можна апелювати за допомогою слів, словосполучень (*application, program application, app, applet, misapplication, social network*), фразеологізмів, речень, назв мобільних додатків (*Colorize, OnePlus Health, Taskito*), назв платформ (*App Store, YouTube*), а також невербальних засобів.

Розглянемо реалізацію концепту *APPLICATION* за допомогою його імен *application* і *app* в текстах технічного, наукового, освітнього, офіційно-ділового, публіцистичного і військового дискурсів.

В технічному дискурсі в тексті книги *Electronics Cookbook* [8] обсягом 457 сторінок номінативні одиниці *application, applications* вживаються в двадцяти п’яти висловлюваннях в значеннях «додаток», «програма», «застосування». Номінативні одиниці *app, apps* не вживаються, за винятком трьох вживань символів бібліотеки *Tkinter Python library (class App; app = App(root)* на стор. 266–267.

В науковому дискурсі в тексті статті [12] обсягом 10 сторінок номінативні одиниці *application, applications* вживаються сорок сім разів в значеннях «додаток», «програма». Номінативні одиниці *app, apps* не вживаються.

В освітньому дискурсі в тексті книги [14] обсягом 337 сторінок номінативні одиниці *application, applications* вживаються в десяти ситуаціях в значеннях «застосування», «використання», «заява». Номінативні одиниці *app, apps* не вживаються.

В офіційно-діловому дискурсі в роботі [15] обсягом 17 сторінок номінативні одиниці *application, applications* вживаються в десяти ситуаціях в значеннях «додаток», «програма». Номінативні одиниці *app, apps* не вживаються, за винятком вимушеного скорочення на малюнку: *A variety of apps/ videos* на стор. 3.

В публіцистичному дискурсі в тексті книги [13] обсягом 110 сторінок номінативні одиниці *application, applications* вживаються чотири рази в значеннях «додаток», «програма». Слово *app* вживається в двадцяти ситуаціях в значеннях «додаток», «програма».

В військовому дискурсі в брошурі [11] обсягом 25 сторінок номінативні одиниці *application, applications* вживаються в десяти ситуаціях в значеннях «використання», «додаток», «програма». Номінативні одиниці *app, apps* вживаються двічі в словосполученні *Gnr CS Apps Spec L3 [Gunner Close Support Applications Specialist Level 3]* [11, р. 9]. Вживання слова *app* в цих ситуаціях продиктовано традиційним вживанням в англійській мові в усному і письмовому мовленні у військовому дискурсі скорочених форм слів і словосполучень.

Отримані результати відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Кількість вживань лексем *application* та *app* в текстах наукового, технічного, освітнього, офіційно-ділового, військового і публіцистичного дискурсів

Дискурс	Кількість сторінок тексту	Лексема <i>application</i>		Лексема <i>app</i>	
		Кількість вживань	Значення лексеми	Кількість вживань	Значення лексеми
науковий	10	47	додаток, програма	0	-
технічний	457	25	додаток, програма, застосування	2	<i>class App; app = App(root)</i>
освітній	337	10	применение, застосування, заява	0	-
офіційно-діловий	17	10	додаток, програма	1	<i>apps</i>
військовий	25	10	застосування, додаток, програма	2	<i>Gnr CS Apps Spec L3</i>
публіцистичний	110	4	додаток, програма	20	додаток, програма

За критерієм конкретності-абстрактності концепт *APPLICATION* має ознаки і конкретності, і абстрактності, тоді як концепт *APP* є конкретним. Вживання лексеми *app* в мовленні корелює з видом дискурса. Концепт *APPLICATION* є параметричним, специфічним і регулятивним.

Лексема *application* вживається в висловлюваннях з використанням п’яти синтаксичних схем: окреме слово *application* (78 вживань), словосполучення *application + Noun* (10 вживань), *application of Noun* (12), *application to Noun* (3), *application in Noun* (1).

Таким чином, конкретні процеси в різних видах діяльності привели до збагачення змісту номінативної одиниці *application*. Лексема *application* успадкована з латинської мови в значенні «нанесення чого-небудь на що-небудь ще» і мотивована матеріальною сферою життєдіяльності. У сучасній англійській мові успадковане значення лексеми *application* не входить до значень із високою частотністю вживання. Структура понятійного компонента концепту *APPLICATION* складається з ядра і двох шарів. Ядро містить у собі етимологічну когнітивну ознаку. Перший шар містить в собі шість когнітивних ознак. Другий шар концепту становлять когнітивні ознаки, що об’єктивовані синонімами, антонімами, назвами додатків, платформ та ін.

Подальші дослідження доцільно направити на вивчення перцептивно-образного й ціннісного компонентів концепту *APPLICATION*.

Література:

1. Кравченко А. В. Концепт, концепта, концепту: модний дискурс на незданну тему. *Записки з романо-германської філології*. 2013. Вип. 1(30). С. 115–124. URL: <http://nbuv.gov.ua> (дата звернення 19.02.2021).
2. Приходько А. Н. Концепты и концептосистемы. Днепропетровск, 2013. 307 с.
3. Сторчак О. Г. Концепты ТЯЖЕЛЫЙ и ЛЕГКИЙ в современном англоязычном дискурсе: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 – Германські мови. Харьков, 2010. 221 с.
4. АБВУУ Lingvo x5 [Електронний словник].

5. Busse Dietrich. Interpreting law: text understanding – text application – working with texts. *Law and Language. Theory and Society*. Düsseldorf, 2008. P. 239–266. URL: <https://www.germanistik.hhu.de> (дата звернення 19.02.2021).
6. Gadamer H.-G. The Universality of the Hermeneutical Problem. *Philosophical Hermeneutics*. California, 1977.
7. Hellman Nathan, Smith Philip L. The Concept of Application. *The Journal of Philosophy*. 1981. Vol. 78, No. 12. P. 766–771. URL: <https://www.pdcnet.org> (дата звернення 19.02.2021).
8. Monk Simon. *Electronics Cookbook*. 2017. 457 p.
9. Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com> (дата звернення 19.02.2021).
10. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. A. S. Hornby. Oxford University Press. New 9th Edition. 2015. 1820 p.
11. Royal School of Artillery. Training Opportunities in the Royal School of Artillery. 2018. 25 p. URL: <https://www.army.mod.uk> (дата звернення 19.02.2021).
12. Saad Walid, Bennisy Mehdi, Chen Mingzhe. A Vision of 6G Wireless Systems: Applications, Trends, Technologies, and Open Research Problems. 2019. 10 p. URL: <https://pdf4pro.com> (дата звернення 19.02.2021).
13. Schwab Klaus, Malleret Thierry. Covid-19: The Great Reset. 2020. 110 p.
14. The Routledge Companion to English Language Studies. Routledge. 2010. 337 p.
15. White Paper. 5G Evolution and 6G. NTT DOCOMO, Inc. 2020. 17 p. URL: <https://www.nttdocomo.co.jp> (дата звернення 19.02.2021).